

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีศักยภาพในการรับรู้สูงและใกล้ชิดกับผู้ชมมากที่สุด โดยเฉพาะผู้ชมที่เป็นเด็ก เพราะเด็กเป็นกลุ่มที่ใช้เวลาในการรับชมรายการมากที่สุด อย่างไรก็ตามการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ผู้อุปถัมภ์รายการโทรทัศน์จัดเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กอยู่รอด หรือถูกล้มเลิก ปัญหาที่สำคัญของการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงอยู่ที่ผู้อุปถัมภ์รายการ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาททั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการจัด จะทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้อุปถัมภ์รายการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดรายการที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้อุปถัมภ์รายการโทรทัศน์ที่มีต่อ รูปแบบวิธีการนำเสนอ ลักษณะและเนื้อหา ค่านิยม ผู้ดำเนินรายการ เวลาออกอากาศ ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นบางประการ ตลอดจนสภาพปัญหาของผู้อุปถัมภ์รายการโทรทัศน์ที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
3. เพื่อประมวลรูปแบบ วิธีการนำเสนอที่เหมาะสมของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก สำหรับเป็นแนวทางในการผลิตรายการ

คำถามในการวิจัย

ผู้อุปถัมภ์รายการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการนำเสนอ ลักษณะและเนื้อหา ค่านิยม ผู้ดำเนินรายการ เวลาออกอากาศ ตลอดจนมีความคิดเห็นบางประการต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กอย่างไร

ประชากร

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยนี้คือผู้อุปถัมภ์รายการที่เป็นบริษัท/ห้างร้าน หรือสถาบัน ที่ให้การอุปถัมภ์รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยส่งแบบสอบถามไปยังบริษัท/ห้างร้าน หรือสถาบัน จำนวน 45 แห่ง ได้รับคืน 41 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.9 โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 56 ฉบับ ได้รับคืน 53 ฉบับ และใช้ไม่ได้ 2 ฉบับ จึงเหลือแบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 51 ฉบับ

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนตัว หรือ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการผลิต หรือจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ในด้านวิธีการนำเสนอ หรือ รูปแบบรายการ ลักษณะและเนื้อหา ค่านิยมที่ควรปลูกฝัง ผู้ดำเนินรายการ ความคิดเห็นบางประการ ตลอดจนวันและช่วงเวลาออกอากาศที่เหมาะสมในการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

แบบสอบถามส่วนนี้ เป็นแบบลำดับขั้นการจัดค่า (Rating Scale) 5 ค่า คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และ เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามทั่วไปที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความเห็นเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กได้อย่างอิสระ ในด้านคุณภาพรายการ บทบาทของรัฐบาล บทบาทของผู้อุปถัมภ์รายการที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยนี้ ใช้การคำนวณค่าทางสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ในส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาความถี่ และ คำนวณค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิต หรือการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คำนวณโดยหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

สำหรับเกณฑ์การตัดสินค่าเฉลี่ย มีดังนี้

- 4.6 - 5.0 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมากที่สุด
- 3.6 - 4.5 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยมาก
- 2.6 - 3.5 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยปานกลาง
- 1.6 - 2.5 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อย
- 0.6 - 1.5 หมายถึง ระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มประชากร ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์รายการในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จำนวน 41 บริษัท/ห้างร้าน หรือสถาบัน จำนวนทั้งสิ้น 51 คน ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศได้ในอัตราใกล้เคียงกันโดยแบ่งเป็นชายร้อยละ 51.0 หญิงร้อยละ 49.0 ระดับอายุส่วนใหญ่อยู่ในวัย 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงไปเป็น วัย 20-30 ปี ร้อยละ 39.2 วัย 41-50 ปี ร้อยละ 9.8 และวัย 51-60 ปี ร้อยละ 3.9 ทั้งนี้ดำรงตำแหน่งในระดับผู้บริหาร เช่น ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หัวหน้าคิดเป็นร้อยละ 76.5 และเป็นระดับเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 19.6 โดยปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 45.1 การบริหารผลิตภัณฑ์และการวางแผนการตลาด ร้อยละ 41.2 และประสานงานจัดโครงการพิเศษ ร้อยละ 9.8 ส่วนระดับการศึกษานั้นพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และ อนุปริญญา โดยคิดเป็นร้อยละ 52.9, 33.3 และ 13.7 ตามลำดับ ซึ่งแบ่งเป็นสาขา การบัญชี เศรษฐศาสตร์ การเงินการตลาด ร้อยละ 31.3 สาขาบริหารธุรกิจ ร้อยละ 29.4 สาขาศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ ร้อยละ 13.7 สาขานิเทศศาสตร์วารสารศาสตร์ ร้อยละ 9.80 สาขาครุศาสตร์ การศึกษา ร้อยละ 3.9 และสถาปัตยกรรมศาสตร์ ร้อยละ 2.0

2. ประเภทของสินค้าที่ให้การอุปถัมภ์ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ สินค้าเพื่อการบริโภค ร้อยละ 54.9 สินค้าเพื่อการอุปโภค ร้อยละ 27.5 และเป็นการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 17.6

3. ระยะเวลาที่ผู้อุปถัมภ์รายการให้การอุปถัมภ์รายการโทรทัศน์ สำหรับเด็ก ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงไปคือระยะเวลา 4 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 29.4 ระยะเวลา 1 ปี ร้อยละ 17.6 และอยู่ในช่วงไม่ถึง 1 ปี มากกว่า 16 ปี มากกว่า 26 ปี รวมกันถึงร้อยละ 21.6

สำหรับจำนวนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผู้อุปถัมภ์รายการชมในระยะเวลา 1 สัปดาห์โดยเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวน 1-2 รายการ คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงไปในช่วง 2-3 รายการ คิดเป็นร้อยละ 23.5 มากกว่า 4 รายการ ร้อยละ 2.0 ตามลำดับและไม่เคยชมเลยถึงร้อยละ 11.8

4. ผู้อุปถัมภ์รายการมีความเห็นเกี่ยวกับการผลิตหรือการจัดรายการโทรทัศน์ ดังนี้

4.1 วิธีการนำเสนอรายการ ผู้อุปถัมภ์รายการเห็นว่าวิธีการนำเสนอรายการในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ควรมีรูปแบบที่เปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมในรายการมากที่สุด โดยคิดเป็น ร้อยละ 47.1 และเห็นด้วยมากกับรูปแบบที่เป็นสารคดีให้ความรู้ ร้อยละ 47.1

เห็นด้วยปานกลางกับรูปแบบการนำเสนอที่เป็นการ์ตูนล้วน ๆ ร้อยละ 58.8 รายการที่มีตลกขบขันเข้ามาแทรก ร้อยละ 58.8 รายการที่เสนอเป็นภาพยนตร์สำหรับเด็ก ร้อยละ 54.9 รายการที่เสนอเป็นละครสำหรับเด็ก ร้อยละ 51.0 รายการที่มีลักษณะเป็นการร้องเพลงเต้นรำ บันเทิง ร้อยละ 47.1 รายการที่มีการตอบปัญหา ร้อยละ 45.1 และรายการที่มีการเสนอในหลาย ๆ รูปแบบ ร้อยละ 37.3

4.2 ลักษณะและเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผู้อุปถัมภ์มีความเห็นด้วยมากกับรายการที่มีลักษณะและเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ 60.8 การเสนอเรื่องราวที่นำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ร้อยละ 56.9 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ร้อยละ 49.0 เท่ากับ การเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ สิ่งแวดล้อม และเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเกิดให้ความคิดสร้างสรรค์ ท้นต่อเหตุการณ์ เท่ากับ มีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการกีฬา คือร้อยละ 47.1 เนื้อหาเกี่ยวกับการฝึกให้ขบคิดแก้ปัญหา เท่ากับการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสุขอนามัย คือร้อยละ 45.1 เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ หน้าที่พลเมืองดี การมีระเบียบวินัย ร้อยละ 39.2 และการมีคตินิยม ศิลธรรม จริยธรรม ร้อยละ 37.3

เห็นด้วยปานกลางกับรายการที่มีลักษณะ และ เนื้อหาที่เป็นวิทยาศาสตร์หรือการ
 คำถาม ร้อยละ 64.7 เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับต่างประเทศ และเป็นนาฏศิลป์ ชับร้อง ดนตรี ร้อยละ
 56.9 การเสนอประวัติบุคคลสำคัญ และการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ ร้อยละ 54.9 เป็นความ
 รู้ทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ร้อยละ 49.0 เท่ากับการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับคหกรรมศาสตร์
 การเรือน การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี ร้อยละ 47.1
 ให้ความรู้เกี่ยวกับด้านภาษา ร้อยละ 43.1 การพจนานุกรมในนวนิยาย ร้อยละ 39.2

ผู้ตอบถ่มกรายการยังเห็นน้อยที่สุดกับการที่จะเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องของ สิ่งลึกลับ
 หวาดเสียว สยองขวัญ ถึงร้อยละ 74.5

4.3 ค่านิยมที่ควรปลูกฝัง

ผู้ตอบถ่มกรายการมีความเห็นด้วยมากที่สุด กับการปลูกฝังค่านิยมในด้านการมีความ
 รับผิดชอบถึงร้อยละ 58.8 และความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 54.9

เห็นด้วยมากกับค่านิยมดังต่อไปนี้ ความเคารพผู้ใหญ่ ร้อยละ 66.7 ความกล้า
 หาญ ร้อยละ 62.7 ความขยันหมั่นเพียร ร้อยละ 60.8 ความเมตตากรุณา ความร่วมมือใน
 การทำงานกับผู้อื่น การตรงต่อเวลา ร้อยละ 56.9 ความมานะพยายาม การประหยัดอดออม
 การพึ่งตนเอง ร้อยละ 54.9 ความยุติธรรม ความสุภาพอ่อนโยน ความมีระเบียบวินัยเคารพ
 กฎ ความอดทน ร้อยละ 51.0

4.4 ผู้ดำเนินรายการ

ผู้ตอบถ่มกรายการ มีความเห็นเกี่ยวกับผู้ดำเนินรายการ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุดกับผู้ดำเนินรายการที่มีลักษณะการเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามามีส่วน
 ร่วมในการดำเนินรายการ ร้อยละ 49.0 และผู้ดำเนินรายการ ควรพูดอบรมสอดแทรกทัศน
 คติ ข้อคิด หรือค่านิยมที่ดีงาม ร้อยละ 45.1

เห็นด้วยมาก ถ้าผู้ดำเนินรายการจะมีหน้าตาและบุคลิกที่ดี ร้อยละ 51.0 และ
 ควรเป็นผู้ที่พูดไพเราะอ่อนหวาน ร้อยละ 51.0

เห็นด้วยปานกลาง ถ้าผู้ดำเนินรายการ เป็นชาย ร้อยละ 72.5 เป็นเด็ก ร้อยละ
 45.1 เป็นผู้หญิง ร้อยละ 43.1 ผู้ดำเนินรายการควรแต่งตัวเลียนแบบสัตว์หรือตัวละครในนิทาน
 หรือนิยาย ร้อยละ 39.2 อย่างไรก็ตามผู้ตอบถ่มกรักเห็นว่าผู้ดำเนินรายการควรมีหลายคน

ร้อยละ 60.8 และอาจเป็นผู้มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักมาก่อน ร้อยละ 58.8

4.5 ความเห็นบางประการเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผู้ตอบถักรายการมีความเห็นด้วยมากที่สุด ที่ว่า รายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กมากด้านการเลียนแบบ ร้อยละ 52.9 และถ้าหากสถานีคิดค่าเช่าเวลาถูกลง จะช่วยให้มีการสนับสนุน รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมาก ร้อยละ 41.2

เห็นด้วยมาก ที่ว่า การสอดแทรกทัศนคติ ข้อคิด ค่านิยมในภาพยนตร์ / รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กถือเป็นการช่วยให้เด็กเป็นคนดีได้ ร้อยละ 56.9 การโฆษณาทำให้เด็กมีรายการดี ๆ ดู ร้อยละ 51.0 ตัวแทนโฆษณามีบทบาทสำคัญในการเลือกให้การอุปถักรายการ ร้อยละ 51.0 และเห็นว่าบางครั้งผู้โฆษณามุ่งประโยชน์ทางการค้ามากจนลืมความรับผิดชอบต่อสังคม ร้อยละ 47.1 นอกจากนี้ยังเห็นว่า ผู้จัดควรคำนึงถึงคุณภาพของรายการมากกว่าการได้รับความนิยมสูง ร้อยละ 41.2 การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมมีส่วนทำให้เด็กจำเป็นแบบอย่าง และใช้ภาษาผิดไป ร้อยละ 54.1 ผู้ตอบถักรวมบทบาทในการกำหนดรูปแบบรายการเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ร้อยละ 39.2 และเห็นว่าเด็กเป็นกลุ่มที่ไม่มีอำนาจซื้อโดยตรงแต่การที่พ่อแม่ดูโทรทัศน์กับเด็กจะมีส่วนในการช่วยตัดสินใจในการซื้อสินค้า ร้อยละ 37.3

เห็นด้วยปานกลาง กับการที่เด็กดูโทรทัศน์โดยพ่อแม่ไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย ร้อยละ 45.1 ภาพยนตร์ หรือการ์ตูนสำหรับเด็กทำให้เด็กอยู่ในความเพ้อฝัน มากกว่าความเป็นจริง ร้อยละ 54.1 การอุปถักรายการโทรทัศน์ผลิตในประเทศจะไม่ได้ผลดีเท่ากับรายการต่างประเทศ ร้อยละ 41.2 ผู้ตอบถักรายการไม่จำเป็นต้องหยุดพักโฆษณา แต่อาจใช้วิธีการอื่น เช่น ตัวอักษรวิ่ง หรือแผ่นป้ายรายการ ร้อยละ 41.2 และผู้ตอบถักรายการไม่จำเป็นต้องขายสินค้า แต่ควรให้การสนับสนุนรายการสำหรับเด็กจริง ๆ ร้อยละ 39.2

ส่วนที่เห็นด้วยน้อย คือ ภาพยนตร์ หรือการ์ตูนต่างประเทศไม่เหมาะกับสภาพสังคมไทย และ เมื่อต้องการสนับสนุนรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กบางรายการ แต่บริษัทตัวแทนโฆษณาไม่ลงโฆษณาให้ตามต้องการ ร้อยละ 37.3

4.6 ช่วงเวลาออกอากาศที่เหมาะสมในการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผู้ตอบถักรายการเห็นว่าช่วงเวลาออกอากาศที่เหมาะสมดังนี้

4.6.1 เวลาออกอากาศในวันธรรมดาควรเป็นเวลา 16.00-18.00 น. และ 18.00-19.30 น. มากที่สุด ร้อยละ 43.1 เห็นว่าควรอยู่ในช่วงเวลา 21.00-22.00 น.

ในระดับน้อย คือร้อยละ 51.0 และเห็นด้วยน้อยที่สุด ถ้ารายการสำหรับเด็กจะอยู่ในช่วงเวลา 22.00-24.00 น. ร้อยละ 80.4

4.6.2 เวลาออกอากาศในวันหยุดควรเป็นช่วง 08.00-10.00 น.มากที่สุด คือร้อยละ 70.6 และเห็นด้วยมากถ้าจะอยู่ในช่วงเวลา 10.00-12.00 น. ร้อยละ 43.1 เวลา 16.00-18.00 น. ร้อยละ 43.1 และเวลา 18.00-19.30 น. ร้อยละ 29.4 และเห็นด้วยน้อยที่สุดถ้ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจะอยู่ในช่วงเวลา 21.00-22.00 น. ร้อยละ 39.2 และช่วงเวลา 22.00-24.00 น. ร้อยละ 84.3

4.6.3 วันออกอากาศ เห็นด้วยมากที่สุด ถ้ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจะออกอากาศทุกวัน ร้อยละ 33.3 และเห็นด้วยปานกลาง ถ้าจะออกอากาศในวันจันทร์-ศุกร์ ร้อยละ 35.3 ออกอากาศวันเว้นวัน ร้อยละ 27.5 หรือเฉพาะวันหยุด ร้อยละ 19.6

4.6.4 ความยาวในการออกอากาศ เห็นด้วยมากที่สุดกับการออกอากาศไม่เกิน 30 นาที ร้อยละ 41.2 เห็นด้วยปานกลางกับการออกอากาศ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง ร้อยละ 31.4 และเห็นด้วยน้อยที่สุดกับการออกอากาศ 1-2 ชั่วโมง ร้อยละ 47.1

5. คุณภาพของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผู้ตอบถึมภ์รายการมีความเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เห็นว่าดีและไม่ดีดังนี้

5.1 เห็นว่ารายการมีคุณภาพดีเพราะมีการพัฒนารูปแบบในทางที่ดีทั้งเนื้อหาสาระและรูปแบบที่กระชับ มีการแข่งขันระหว่างรายการ มีความหลากหลายไม่น่าเบื่อ มีทั้งสาระและบันเทิง รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วม

5.2 เห็นว่ารายการยังมีคุณภาพยังไม่ดี เพราะผู้ตอบถึมภ์รายการบางรายมุ่งผลประโยชน์ทางการค้ามากเกินไปไม่ได้ทำเพื่อเด็กจริง ๆ และผู้ตอบถึมภ์รายการยังมีน้อย รายการส่วนใหญ่เลียนแบบกัน ขาดมีอาชีพในการทำ

5.3 สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ ผู้ตอบถึมภ์รายการควรให้การตอบถึมภ์รายการอย่างจริงจัง มากกว่ามุ่งประโยชน์ทางการค้า ผู้จัดควรมีจุดยืนในรูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กตลอดจนรัฐควรเข้ามาช่วยเหลือด้านเงินทุนและอุปกรณ์ หรือลดค่าเช่าเวลาในการออกอากาศให้ถูกลง

6. บทบาทของรัฐต่อการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผู้อุปถัมภ์รายการเห็นว่ารัฐควรมีบทบาทในการสนับสนุนรายการเด็ก โดยให้ลดค่าเช่าเวลาให้ถูกลง มีนโยบายพัฒนาเด็กที่ชัดเจน หรือรัฐจัดรายการโดยไม่มีโฆษณา รวมทั้งจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบและจัดหาผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คำแนะนำในการจัดรายการ

7. บทบาทของผู้อุปถัมภ์รายการต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ผู้อุปถัมภ์รายการเห็นว่า ตัวเองควรมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบรายการ โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับผู้จัดรายการ เพื่อให้รายการมีการพัฒนาอยู่เสมอ และเห็นว่าควรให้การอุปถัมภ์กับรายการที่เป็นประโยชน์กับเด็กจริง ๆ

8. มาตรการที่ผู้อุปถัมภ์จะใช้เมื่อพบว่ารายการที่ให้การอุปถัมภ์อยู่มีผู้ชมลดลง

ผู้อุปถัมภ์รายการจะให้ผู้จัดรายการปรับปรุงรูปแบบ หรือ ปรึกษากับผู้จัดเพื่อหาสาเหตุและแก้ไข ถ้าไม่ดีขึ้นผู้อุปถัมภ์ก็จะงดโฆษณาหรือเลิกให้การอุปถัมภ์รายการนั้น

9. เกณฑ์พิจารณาในการให้อุปถัมภ์รายการ

สิ่งแรกที่ผู้อุปถัมภ์รายการจะใช้เพื่อพิจารณา คืออัตราความนิยมในการดูรายการ (Rating) จากนั้นพิจารณาความสัมพันธ์ของกลุ่มเป้าหมายกับสินค้า และพิจารณาถึงรูปแบบของรายการ ทั้งนี้รวมถึงการสอบถามหรือขอคำแนะนำจากตัวแทนโฆษณา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้อุปถัมภ์รายการส่วนใหญ่เห็นว่า วิธีการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในรายการมากที่สุด โดยให้เหตุผลประกอบว่าจะช่วยให้เด็ก เกิดการ แสดงออก ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญ จันท์เจียวใช้ (2523) ที่กล่าวว่าเด็กต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมรายการ และเห็นว่าควรมีรูปแบบที่เป็นสารคดีให้ความรู้ด้วย เหตุผลที่ว่าช่วยให้เด็กมีความรู้เพิ่มเติม มีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งยังช่วยเสริมประสบการณ์ รวมทั้งเห็นว่าควรมีรายการในรูปแบบตอบปัญหา เหตุผลว่า เด็กจะได้ความรู้เพิ่มเติม ฝึกเข้าใจปัญหา รู้จัก การแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริรัตน์ เจริญศักดิ์ (2512) ที่พบว่าเด็กต้องการรายการที่เป็น สารคดี การตอบปัญหา นอกจากนี้ผู้อุปถัมภ์เห็นว่ารายการสำหรับเด็กควรเป็นการ์ตูน ด้วย เหตุผลที่ว่า ให้ความบันเทิง เฟลิดเฟลิน ขณะที่ส่วนหนึ่งให้เหตุผลว่า ขาดสาระทำให้เด็กเบื่อฝัน และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าขึ้นกับความเหมาะสมของ เนื้อเรื่องหรือวัยของเด็กสำหรับรายการที่มีรูปแบบ เป็นภาพยนตร์ ละครสำหรับเด็ก หรือมีการร้องเพลง หรือเต้นรำ ล้วนให้เหตุผลในลักษณะใกล้เคียงกัน คือเพื่อเป็นการให้ความบันเทิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลาย ชิ้นเช่น Lesser (1977) , รัญจวน มีนประดิษฐ์ (2513) , สมพงษ์ แต่งตาด (2518) ที่พบว่าเด็กต้องการ รายการบันเทิง การ์ตูนส่วนรายการที่มีรูปแบบการเสนอในหลายรูปแบบนั้นผู้อุปถัมภ์รายการให้เหตุผลว่ารายการจะได้มีความหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ เหมาะกับความสนใจเด็กที่มีระยะสั้น

2. ลักษณะและเนื้อหาของรายการที่ผู้อุปถัมภ์รายการส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีมากในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือควรเน้นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร นิรันดร์ (2516) ที่กล่าวว่าเด็กชมโทรทัศน์เพื่อที่จะ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชั้นเรียนได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของชาญ จันท์เจียวใช้ (2522) ที่ว่าเด็กต้องการให้โทรทัศน์มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การแนะนำการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และ เด็กไม่ชอบเรื่องหวาดเสียว ซึ่งผู้อุปถัมภ์มีความเห็นด้วยถึงร้อยละ 74.5 อย่างไรก็ตามเนื้อหา รายการคงไม่เฉพาะเจาะจงลงไป得太ตายตัว ทั้งนี้ขึ้นกับความเหมาะสมของรูปแบบตลอดจนทัศนคติ ของสังคมในแต่ละสมัยว่ามีความต้องการที่จะเป็นการปลูกฝังไปในทางใด (Hilliard, 1967)

3. ค่านิยมที่ผู้อุปถัมภ์รายการส่วนใหญ่เห็นว่าควรปลูกฝังมากที่สุดคือในด้านความรับผิดชอบและชื่อเสียงสุจริตซึ่งเป็นที่น่าสังเกตได้ว่ามีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมในยุคปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปคือทุกคนเริ่มมีลักษณะเป็นตัวใครตัวมัน ขาดความรับผิดชอบและความชื่อเสียงสุจริต และค่านิยมดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บำรุง สุขพรรณ (2525) ที่พบว่าค่านิยมที่ควรปลูกฝังต่อเยาวชนไทยคือ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความมีน้ำใจ ความประหยัด ความอดทน ความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความชื่อเสียงสุจริต

นอกจากนี้ยังมีค่านิยมที่ผู้อุปถัมภ์รายการเห็นว่าควรมีในสังคมไทยคือ ความเคารพผู้ใหญ่ และเป็นที่น่าสังเกตว่า ค่านิยมเกี่ยวกับความภูมิใจในความเป็นไทย หรือนิยมไทยนั้น ผู้อุปถัมภ์รายการไม่ค่อยให้ความสำคัญอาจเป็นเพราะคนไทยยังไม่ให้ความสำคัญมากนัก ถึงแม้จะมีการรณรงค์ให้นิยมไทยอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตามค่านิยมที่ผู้อุปถัมภ์รายการตอบมาทั้งหมดนั้นล้วนแต่สอดคล้อง และจัดอยู่ในค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของไทย อันได้แก่ การพึ่งตนเอง ชยันหมั่นเพียรและรับผิดชอบ, การประหยัดอดออม, การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย, การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา, ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2531)

จะเห็นได้ว่าผู้อุปถัมภ์รายการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับค่านิยมอยู่ในระดับมากที่สุด และมากเท่านั้น โดยไม่มีค่านิยมใดที่ถูกจัดในลำดับปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุด

4. ลักษณะของผู้ดำเนินรายการนั้นอาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ลักษณะบุคลิกของผู้ดำเนินรายการ และวิธีดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการ

ผู้อุปถัมภ์รายการส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากกว่า ผู้ดำเนินรายการควรมีหน้าตาและบุคลิกที่ดี โดยคิดเป็นร้อยละ 60.8 และเห็นด้วยในระดับปานกลางว่า ผู้ดำเนินรายการควรเป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 72.5 ควรเป็นเด็ก ร้อยละ 45.1 ควรเป็นหญิง ร้อยละ 43.1 และควรแต่งตัวเลียนแบบสัตว์ หรือตัวละครในนิทานหรือนิยาย ร้อยละ 39.2 แต่ถ้าพิจารณาตามเกณฑ์คะแนนค่าเฉลี่ยพบว่า ลักษณะผู้ดำเนินรายการควรเป็นหญิง ควรเป็นผู้ที่มีหน้าตาและบุคลิกที่ดี ควรเป็นเด็ก ควรเป็นชาย และควรแต่งตัวเลียนแบบสัตว์หรือตัวละครในนิทานหรือนิยายตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเทวี แยมสรวล (2528) ที่พบว่าผู้ดำเนินรายการควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกที่ดี ควรพูดจาไพเราะอ่อนหวาน และควรเป็นผู้หญิง

สำหรับวิธีดำเนินรายการของผู้ดำเนินรายการนั้นผู้อุปถัมภ์รายการเห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับการที่ผู้ดำเนินรายการควรพูดอบรม สอดแทรกข้อคิด ทักเตือน หรือคำนิยมที่ดั่งาม ควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการดำเนินรายการกับผู้ใหญ่ โดยสอดคล้องกับรูปแบบวิธีการนำเสนอที่ผู้อุปถัมภ์รายการมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับการที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในรายการ นอกจากนี้ผู้อุปถัมภ์รายการยังมีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุดกับการที่ผู้ดำเนินรายการควรพูดจาไพเราะอ่อนหวาน และเห็นด้วยในระดับปานกลางถ้าผู้ดำเนินรายการจะมีหลายคน หรือเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมาก่อน

5. เกี่ยวกับความคิดเห็นบางประการนั้น ผู้อุปถัมภ์รายการส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดที่ว่ารายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กมากโดยเฉพาะด้านการเลียนแบบ และยังให้ความเห็นอีกว่าการใช้ภาษาไม่เหมาะสม ทำให้เด็กจำเป็นแบบอย่าง และใช้ภาษาที่ผิดไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อรทัย ศรีสันติสุข (2527) ที่ว่า เด็กจำแบบอย่างจากโทรทัศน์มาประกอบการเล่น หรือเลียนแบบจากตัวละครเด่นของเรื่อง และรัฐจวน มินประดิษฐ์ (2513) ยังพบว่าเด็กจะเลียนแบบการจำเอาคำพูดมาใช้มากและเด็กจะซึบซาบสิ่งที่โทรทัศน์เสนอรวมถึงความรุนแรง (Schneider, 1987) อย่างไรก็ตามยังมีการวิจัยที่พบว่าเด็กมีแนวโน้มที่คิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโทรทัศน์ไม่อาจเกิดขึ้นได้จริงในชีวิต (สุกัญญา ติระวนิช, 2518) ซึ่งเรื่องอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ต่อเด็กนั้น อาจมองได้ทั้ง 2 ทาง คือ ทางบวกและทางลบ ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมของเด็กด้วย เช่น ขณะดูโทรทัศน์ อาจมีพ่อแม่ดูด้วย เพื่อที่จะได้มีการทักท้วงหรือชี้แจงถ้าเด็กสงสัยจะทำให้เด็กแยกแยะออกได้ว่าอะไรคือความจริง

สำหรับกรณีที่ว่าเมื่อเด็กดูโทรทัศน์ พ่อแม่ไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยนั้น ผู้อุปถัมภ์รายการมีความเห็นด้วยปานกลางซึ่งขัดกับข้อคำถามที่ว่าเด็กเป็นกลุ่มไม่มีอำนาจการซื้อแต่ถ้าพ่อแม่อยู่ด้วยจะมีส่วนช่วยในการซื้อสินค้านั้นซึ่งข้อนี้ผู้อุปถัมภ์รายการเห็นด้วยในระดับมากที่สุด จากลักษณะดังกล่าวอาจมองได้ว่า ผู้อุปถัมภ์คงเห็นว่าการเสนอขายสินค้าเป็นสิ่งสำคัญอยู่ แต่ควรให้การอุปถัมภ์รายการอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ยังพบว่ามิประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้อุปถัมภ์ควรมิบทบาทในการกำหนดรูปแบบรายการ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการซึ่งหากนำข้อนี้ไปพิจารณากับสาขาทางการศึกษาของผู้อุปถัมภ์รายการที่ตอบแบบสอบถามพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ไม่ได้จบสาขาเกี่ยวกับทางโทรทัศน์เป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาลงไปถึงจำนวนรายการที่ชมยังพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1-2 รายการ จึงอาจไม่มีความรู้ที่แท้จริงอย่างเพียงพอกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ดังนั้นการมีบทบาทดังกล่าวอาจทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมุ่งไปทางการค้า ตามลักษณะของผู้อุปถัมภ์ที่ต้องการได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการที่ผู้ใหญ่กำหนดตามความต้องการของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของเด็ก

ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ภาพยนตร์หรือการ์ตูนต่างประเทศไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย นั้นหมายถึง ไม่ว่าจะจะเป็นภาพยนตร์หรือการ์ตูนที่มาจากต่างประเทศนั้น เด็กไทยสามารถดูได้ ซึ่ง อรทัย ศรีสันติสุข (2527) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ในญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่ผลิตรายการสำหรับเด็ก เช่น การ์ตูนแล้วมีการนำมาแพร่ภาพตามสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยและได้รับความนิยมสูง พบว่า รายการที่ผลิตในญี่ปุ่นนั้นเหมาะสมสำหรับเด็กทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมใด แต่อย่างไรก็ตามความเห็นดังกล่าวจะเป็นจริงได้ ขึ้นอยู่กับการที่จะประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เช่น การแปลงบท การสอดแทรกทัศนคติ ค่านิยมที่เป็นของไทยลงไปอย่างเหมาะสมก็น่าจะเข้ากันได้

6. วันเวลาในการออกอากาศ ผู้อุปถัมภ์เห็นว่าเวลาออกอากาศในวันธรรมดา และวันหยุดที่เหมาะสมมากที่สุด คือเวลา 16.00-18.00 น. และ 18.00-19.30 น. ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สมพงษ์ แต่งตาด (2519) ว่าเวลาที่เด็กและผู้ปกครองชมมากที่สุดคือเวลา 18.00-21.00 น. และถึงแม้ว่าทาง กบว. จะกำหนดให้เวลา 18.00-18.30 น. เป็นเวลาสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ตามมติที่ประชุม กบว. ครั้งที่ 3/2526 (กรมประชาสัมพันธ์, 2530) ก็ตาม แต่จากการสำรวจของสำนักสถิติแห่งชาติพบว่า ช่วงเวลา ประมาณ 16.00-18.00 น. นั้นยังไม่เหมาะสมเพราะเด็กยังอยู่ในระหว่างเดินทางกลับบ้าน หรือยังอยู่ในระหว่างการทำงานบ้าน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2529) และสอดคล้องกับการวิจัยของ เสรี วงศ์มณฑา (2533) ที่ว่าเด็กไม่ค่อยได้รับชมรายการในช่วงเวลาดังกล่าว ดังนั้นเวลาที่ควรจะ

เหมาะสมที่สุดจึงควรเป็นช่วง 18.00-21.00 น.

สำหรับวันหยุดนั้น จะมีช่วงเช้า ควรเป็นเวลา 08.00-10.00 น. มากที่สุดใกล้เคียงกับการวิจัยของ ชาญ จันทร์เจียวใช้ (2522) ที่ว่าเด็กต้องการชมรายการวันหยุดในช่วงเวลา 10.00-12.00 น. ซึ่งทั้ง 2 ช่วงเวลายังจัดอยู่ในตอนเช้าซึ่งเด็กไม่ได้มีกิจกรรม จึงอาจเป็นไปได้ที่เด็กจะชมรายการตั้งแต่ 08.00 เรื่อยไปถึง 12.00 น.

ในด้านวันออกอากาศนั้น ผู้อุปถัมภ์เห็นว่าควรมีรายการสำหรับเด็กทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชาญ จันทร์เจียวใช้ (2522) ที่เด็กมีความต้องการชมรายการทุกวัน รวมถึงความยาวในการออกอากาศที่ควรมีรายการย่อยประมาณ 15-20 นาที หรือไม่เกิน 30 นาที ตามความเห็นของผู้อุปถัมภ์รายการ ซึ่งจุมพล รอดคำดี (2519) กล่าวว่ารายการของเด็กไม่ควรยาวเกินไป เพราะความสนใจของเด็กจะลดลง และไม่เข้าใจเนื้อหาตลอด ทำให้ลืมเนื้อหาในตอนต้นได้

7. เกี่ยวกับคุณภาพของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ปัจจุบันผู้อุปถัมภ์ให้ความเห็นในทั้ง 2 ด้านคือทั้งดีและไม่ดีโดยให้เหตุผลสำหรับที่ว่าดี เพราะมีการปรับปรุงคุณภาพพัฒนารูปแบบในทางที่ดีขึ้น การดำเนินเนื้อหากระชับ มีความหลากหลาย ซึ่งรายการเด็กส่วนใหญ่พบว่ามีลักษณะเป็นรายการลักษณะเป็นสารคดี นิตยสาร หรือวิพธิทัศน์ คือมีหลายลักษณะในรายการเดียวกัน ซึ่งเหมาะสำหรับช่วงความสนใจของเด็กที่มีช่วงความสนใจสั้น ๆ หากเสนอเนื้อหาเดี่ยวยาว ๆ เด็กอาจจะเบื่อได้ สำหรับที่ให้เหตุผลในแง่ที่ไม่ดีนั้นบอกว่า แม้จะมีการแข่งขันการจัดรายการ แต่เป็นการแข่งขันในลักษณะเลียนแบบกัน จนขาดลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง และที่สำคัญคือทำรายการในลักษณะการค้า คือตามใจผู้อุปถัมภ์มากเกินไปจนขาดการคำนึงถึงเด็กว่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้อุปถัมภ์ในหัวข้อที่ว่า ผู้อุปถัมภ์เห็นว่าตัวเองควรมีส่วนในการกำหนดรูปแบบรายการโทรทัศน์เพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ดังนั้นสิ่งที่ควรแก้ไขคือผู้อุปถัมภ์รายการควรคำนึงตัวเด็กว่าจะได้ประโยชน์อะไรมากกว่าคำนึงถึงประโยชน์ทางการค้า

8. ผู้อุปถัมภ์รายการได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของรัฐว่า ควรมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยการลดค่าเช่าเวลาลงซึ่งผู้อุปถัมภ์จะได้มีโอกาสเช่าเวลาได้มากขึ้น ซึ่งแสดงว่าสามารถให้การอุปถัมภ์ได้มากขึ้น ทั้งยังเห็นว่ารัฐควรสนับสนุนด้านอุปกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญต่อผู้จัดรายการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ จมพล รอดคำดี และ อรทัย ศรีสันติสุข (2525) ที่กล่าวว่ารัฐควรมีส่วนโดยการกำหนดให้สถานีจัดรายการเด็กให้มากขึ้น หรือให้สถานีทุกสถานีแบ่งรายได้ 5 % เพื่อสนับสนุนการจัดรายการเด็ก รวมถึงให้ทุนในด้านงบประมาณเพื่อจัดฝึกอบรมหรือให้ทุนวิจัยด้านการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้กว้างขวาง

9. บทบาทของตัวผู้อุปถัมภ์ต่อรายการเด็กเองนั้น เห็นว่าตนเองควรมีส่วนในการกำหนดรูปแบบของรายการด้วย ซึ่งถ้าหากไม่เป็นการทำเพื่อการค้า ก็ควรที่จะมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำหรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์ได้ อย่างไรก็ตามก็พบว่าปัญหาที่มีมานานคือ ผู้อุปถัมภ์รายการเป็นผู้ที่มีอำนาจหรืออิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการกำหนดประเภท และคุณภาพของรายการ (นักสื่อสาร, 2524) โดยเฉพาะกรณีที่เป็นผู้อุปถัมภ์รายการเพียงรายการเดียวจะมีบทบาทมากที่สุด (ปมขุ ศุภสาร, 2530) ซึ่งถ้าหากรายการไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้อุปถัมภ์รายการหรืออัตราผู้ชม (Rating) ลดลง ผู้อุปถัมภ์รายการก็จะให้ผู้จัดรายการปรับปรุงรูปแบบ ซึ่งถ้าหากยังไม่ได้ผลดี หรือผู้ชมเพิ่มขึ้นผู้อุปถัมภ์ก็จะงดการอุปถัมภ์ในรายการนั้น ๆ เสีย และจะส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของรายการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Libert, Sprafkin และ Emily (1982) ที่ว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ติอาจถูกลดลงหรือยกเลิก เพราะผู้อุปถัมภ์ไม่ให้การสนับสนุน หรือเห็นว่าสินค้าของตนไม่ได้รับความนิยมเมื่อโฆษณาในรายการนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. รัฐบาลควรมีการส่งเสริม และกำหนดนโยบายในการจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หรือสื่อมวลชนอื่นที่จัดขึ้นเพื่อเด็กให้เด่นชัด ควรจัดหาอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการผลิต ตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับให้คำปรึกษาและแนะนำในการผลิตหรือจัดรายการสำหรับเด็ก สนับสนุนด้านเงินทุน ตลอดจนการออกมาตรการลดค่าเช่าเวลาออกอากาศ และกำหนดอัตราส่วนในการออกอากาศของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้มากขึ้น
2. สถานีโทรทัศน์ควรลดค่าเช่าเวลาออกอากาศสำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก โดยเฉพาะ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีรายการมากขึ้น และควรมีการจัดกองทุนเพื่อผลิตรายการร่วมกันแล้วนำรายการที่ผลิตไปเวียนกันออกอากาศตามสถานีต่าง ๆ
3. ผู้อุปถัมภ์รายการ ควรให้การอุปถัมภ์รายการอย่างจริงจัง ไม่มุ่งผลประโยชน์ทางการค้าจนเกินไป
4. ผู้จัดหรือผู้ผลิตรายการ ควรมีจุดยืนในการทำรายการ ให้เป็นเอกลักษณ์ และมีการพัฒนารูปแบบรายการอยู่เสมอ
5. ผู้ชมรายการ ควรเป็นกระจกสะท้อนรายการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์เพื่อเด็ก
6. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หรือบริษัทตัวแทนโฆษณาเพราะจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าบริษัทตัวแทนโฆษณาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนรายการร่วมกับผู้อุปถัมภ์รายการ หรือควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ชมรายการ ผู้ผลิตรายการ และผู้อุปถัมภ์รายการร่วมกัน